

Rīgā

Dokumenta datums ir tā
elektroniskās parakstīšanas datums

Nr.1.8.-8

**Valsts kontrolierim
Edgaram Korčaginam**

*NVO priekšlikumi par nozarēm
un jomām, kurās nepieciešams
padziļināts Valsts kontroles izvērtējums*

Biedrība "Latvijas Pilsoniskā alianse" (turpmāk – LPA) ir iepazinusies ar Valsts kontroles aicinājumu nevalstiskā sektora organizācijām sniegt ierosinājumus par tematiem, kuros organizāciju ieskatā būtu lietderīgi plānot Valsts kontroles revīzijas. Augstu vērtējam Valsts kontroles iniciatīvu uzzināt nevalstiskā sektora organizācijām aktuālus problēmjaudājumus un izaicinājumus, par kuriem būtu vēlams padziļināts Valsts kontroles izvērtējums.

LPA dažādos komunikācijas kanālos ir aptaujājusi organizācijas, kas pārstāv dažādas jomas, un apkopojusi šo biedrību un nodibinājumu priekšlikumus Valsts kontrolei izvērtējuma veikšanai. LPA nodrošina informācijas apkopošanu un nodošanu, taču neuzņemas atbildību par priekšlikumu atbilstību. Turpmāk seko apkopotie priekšlikumi:

(1) revīzija saistībā ar demokrātiju, pilsonisko sabiedrību un tiesiskumu: "Vai ir attaisnojies 2019.gadā veiktā partiju finansēšanas reforma, vairākas reizes palielinot valsts budžeta finansējumu politiskajām partijām un to apvienībām?".

(2) revīzija par jautājumu saistībā ar pilsonisko sabiedrību, demokrātiju, dažādiem publiskajiem pakalpojumiem. Jau ilgāku laiku Latvijas NVO pārstāv savas intereses par lielāka NVO fonda apjomu, kas būtu pielīdzināms valsts finansējumam, kas tiek sadalīts Latvijas partijām (6.6 miljoni eiro) vai komercmedijiem paredzēto atbalsta fondu (ap 5 miljoniem eiro). Tam iebilst ministrijas, argumentējot, ka NVO fonda pašreizējais izmērs

neatspoguļo reālo atbalstu NVO darbam, kas tiek izlietots no valsts budžeta. Ticamu aprēķinu par šo atbalstu nav. Tādēļ būtu nepieciešama revīzija, ievācot informāciju no visām tiešās pārvaldes iestādēm, kurām ir kādi līgumi ar NVO par finansējuma piešķiršanu, kur ievērojams piešķirums nav ticis piešķirts atklāta konkursa rezultātā.

(3) revīzija nacionāla līmeņa valsts attīstības plānošanā un nozaru politiku plānošanā saistībā ar valsts attīstības plānošanu un politikas plānošanas sistēmu. Šobrīd valsts ilgtermiņa attīstībai un politikas plānošanai, kas atbilstu tai, netiek pievērsta pietiekama uzmanība. Nav skaidrs par noteikto mērķu sasniegšanu, kādi tika paredzēti, izstrādājot dažādus ilgspējīgas attīstības dokumentus – Ilgspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam un Nacionālais attīstības plāns (2021.-2027.gadam) - un kādēļ šie dokumenti netiek aktualizēti. Nav arī pietiekami informācijas par to, vai iesaistītās valsts institūcijas ņem vērā dokumentus nospraustos mērķus un plāno savas politikas atbilstoši šiem mērķiem, proti, vai šie plāno realitātē darbojas.

(4) revīzija par Valsts institūciju un pašvaldību veiktajiem publiskajiem (zemsliedzīna) iepirkumiem un cenu aptaujām. Trūkst izvērtējuma, kāda ir situācija ar zemsliedzīna jeb mazajiem iepirkumiem un cenu aptaujām – cik nopietni to risinājušas pašas valsts un pašvaldību institūcijas, rūpējoties par publiskās mantas izšķērdēšanas novēršanu.

(5) revīzija vides aizsardzības un atkritumu apsaimniekošanas jomā - pārskatīt Reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu (RAAP) izstrādes procesus un atbilstību labai pārvaldības praksei, un to, vai/kā procesos tiek pārstāvētas konkrētu uzņēmumu intereses.

(6) revīzija Latvijas Republikas Tiesībsarga ikdienas darba kompetencē, efektivitātē un labas pārvaldības principos, kā arī komunikācijā ar iesaistītajām pusēm, veicot izvērtējumus un izstrādājot atzinumus.

(7) revīzija seksuālās un reproduktīvās veselības aprūpē, kur tiktu izvērtēta bezmaksas kontracepcijas pieejamība jauniešiem, kā arī novērtēti nodokļu maksātāju tēriņi šobrīd, kad kontracepcija netiek segta no valsts resursiem (un izrietošajām sekām, tostarp STI, neplānotām grūtniecībām) salīdzinājumā ar tēriņiem jauniešiem kompensējot kontracepcijas izmaksas.

(8) revīzija izglītības nozarē Latvijā, it īpaši seksuālās un reproduktīvās veselībratības izglītībā, veicot izvērtējumu par profesionāļu zināšanām seksuālās un reproduktīvās veselības tēmā cilvēkiem, kas ikdienā strādā ar bērniem un jauniešiem; kā arī šo profesionāļu prasmēm rīkoties gadījumos, kad bērnu un jauniešu vidū konstatēta robežas pārkāpjoša darbība.

(9) revīzija par caurspīdīgumu lēmumu pieņemšanā Veselības inspekcijā. Nepieciešams izvērtēt, kādā mērā Veselības inspekcijā tiek uzklaustītas pacientu sūdzības un kādā mērā tiek ņemta vērā ārstu sniegtā informācija, un vai šīs proporcijas ir samērīgas.

(10) revīzija Veselības ministrijai, Nacionālajam veselības dienestam un Zāļu valsts aģentūrai par diagnožu un medikamentu prioritizēšanu uz jaunajām politikas iniciatīvām. Šis process šobrīd ir ļoti necaurspīdīgs un nav skaidrs, kā un pēc kādiem principiem tiek prioritizētas vajadzības.

(11) revīzija par valsts pārvaldes starptautisko sadarbību. Valsts institūcijas un ministrijas maksā biedru un līdzdalības naudu vai kādu citu finansējumu starptautiskās organizācijās. Ministrijas ir biedru organizācijas (var būt arī citas juridiskās līdzdalības formas) dažāda mēroga starptautiskās organizācijās. Tā ir nodokļu maksātāju nauda un nav skaidrs ieguvums no dalības šajās organizācijās, daudzās organizācijās darbības dublējas. Būtu vēlams izvērtēt šādas līdzdalības lietderīgumu. Problēmas cēlonis varētu būt tas, ka dalība organizācijās ir vēsturiski saglabājusies un nav veikta darbības efektivitātes izvērtēšana.

(12) revīzija par trauksmes celšanas sistēmu efektivitāti valsts pārvaldes iestādēs, tostarp arī trauksmes celšanas mehānismiem par seksuālu uzbrukšanos. Trauksmes celšanas mehānisma efektivitātes pārskatīšana ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu pārredzamību, atbildību un personu aizsardzību, kuras iestājas pret pārkāpumiem. Tādēļ nepieciešams veikt revīziju par ziņošanas kanālu pieejamību, trauksmes cēlēju aizsardzību, konfidencialitāti un anonimitāti, ziņošanas procesu sarežģītību, valsts pārvaldes iestāžu veiktajiem pasākumiem un to savlaicīgumu. Cēloņi trauksmes celšanas mehānismu neefektivitātei varētu būt konfidencialitātes mehānismu trūkums, nepietiekama informācijas sniegšana, ziņošanas procesu sarežģītība, organizāciju iekšējā kultūra, izvairīšanās no atbildības un “izrikošanās” ar trauksmes cēlējiem.

(13) revīzija Rīgas pašvaldības policijas darbam pārkāpumos par autovadītāju masveida apstāšanās un stāvēšanas noteikumu ievērošanu. Papildus nepieciešams izvērtējums par policijas darba efektivitāti, lietderīgumu, savlaicīgumu un pielietoto metožu ekonomiskumu.

(14) revīzija par kompetenci un efektivitāti Rīgas domes Satiksmes departamenta darbam, kā arī par prioritāšu definēšanu un sabiedrības iesaisti šajā procesā. Pērn ir bijis trauksmes cēlēja ziņojums par to, ka Rīgas domes Satiksmes departaments nesaimnieciski rīkojas ar pašvaldības naudu. Tāpat Rīgas pilsētas satiksmes infrastruktūras attīstība neatbilst pilsētas plānošanas dokumentos noteiktajam, ka jāprioritizē iešana kājām un braukšana ar velosipēdu un sabiedrisko transportu.

(15) revīzija par finansējuma izlietošanu makulatūrai; pētījumu iepirkšanai (kurus iedzīvotāji pēc tam nevar izlasīt); pašvaldību kapitālsabiedrību *in house* līgumiem – novērotas potenciālas interešu konflikta situācijas, kad pašvaldību iepirkumu konkursos uzvar uzņēmumi, kam ir saistība, piemēram, ar pašvaldību darbiniekiem; pašvaldību un valsts iestāžu alkohola iegāde pasākumiem. Galvenā problemātika šajā kontekstā ir nodokļu maksātāju naudas tērēšana nesaimnieciski.

(16) revīzija par augstskolu pārvaldību, īpaši kultūras nozares augstskolu pārvaldību, ņemot vērā šobrīd aktuālo skandālu par tiesību uz drošu studiju vidi, tiesībām uz vienlīdzīgu attieksmi un darba tiesību ievērošanu. Šobrīd var novērot augstskolu vadību komandu nekompetenci mūsdienīgā pārvaldībā, kā arī novērojami konflikti starp rektorātiem un padomēm; nespēja vadīt organizācijas pēc atzītām labām vadības praksēm (budžeta mērķu, KPI vadība, stratēģiju vadība).

(17) revīzija par dzīvnieku, tai skaitā kļaidošo dzīvnieku kontroles efektivitāti un ekonomiskumu Latvijas pašvaldībās. Problemātika: pašvaldības neizmanto iespēju iekasēt dzīvnieka turēšanas nodevu, nenodrošina efektīvu publisko personu līdzekļu izlietojumu, kā rezultātā dzīvnieku kontrole ir neefektīva, tiek izmantoti līdzekļi no sociālā u.c. jomām paredzētā budžeta. Tādēļ nepieciešams izvērtēt, cik lietderīgi pašvaldības īsteno tām ar likumu piešķirtās funkcijas saistībā ar dzīvnieku kontroli un cik lietderīgi rīkojas ar finansējumu.

LPA apliecina gatavību iesaistīties turpmākajā procesā, informējot un konsultējot, kā arī nodrošināt saziņas iespējas starp Valsts kontroli un organizācijām, kas iesniegušas attiecīgos priekšlikumus. Aicinām informēt biedrības Politikas koordinatori Līnu Putāni lina@nvo.lv par šī procesa tālāku virzību.

Direktore

(paraksts*)

Kristīne Zonberga

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu

Putāne 24245580

lina@nvo.lv